

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
Кафедра юридичної психології

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПСИХОЛОГІЇ В
УКРАЇНІ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

для підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, ступеня вищої освіти доктора філософії за спеціальністю 053 «Психологія» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»

Статус дисципліни	Обов'язкові компоненти
Рівень вищої освіти	Третій (освітньо-науковий) рівень
Ступінь вищої освіти	Доктор філософії
Галузь знань	(05) Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність	(053) Психологія
Освітня програма	Освітньо-наукова програма «Психологія»
Форми здобуття вищої освіти	Денна
Мова навчання	Українська
Форма підсумкового контролю	Екзамен

Розробник: Людмила КАЗМІРЕНКО кандидат психологічних наук,
професор, професор кафедри юридичної психології Національної
академії внутрішніх справ

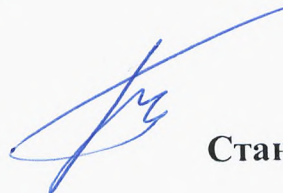
Робочу програму схвалено на засіданні
кафедри протокол від 25 лютого
_____ 20 2021 року
№ 11

Завідувач кафедри

 Олена КУДЕРМІНА

Схвалено науково-методичною радою
НАВС Протокол від 22
березня 2021 року № 6.

Голова науково-методичної ради

 Станіслав ГУСАРЄВ

Результати перегляду робочої програми навчальної дисципліни

Робоча програма переглянута на 20__/20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ____).
(потрібне підкреслити)

протокол засідання
кафедри від _____ 202_ № __

протокол науково-методичної
ради від _____ 202_ № __
Голова НМР

Завідувач кафедри

**Олена
КУДЕРМІНА**

**Станіслав
ГУСАРЄВ**

Робоча програма переглянута на 20__/20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ____).
(потрібне підкреслити)

протокол засідання
кафедри від _____ 202_ № __

протокол науково-методичної
ради від _____ 202_ № __

Завідувач кафедри

**Олена
КУДЕРМІНА**

Голова НМР

**Станіслав
ГУСАРЄВ**

Робоча програма переглянута на 20__/20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ____).
(потрібне підкреслити)

протокол засідання
кафедри від _____ 202_ № __

протокол науково-методичної
ради від _____ 202_ № __

Завідувач кафедри

**Олена
КУДЕРМІНА**

Голова НМР

**Станіслав
ГУСАРЄВ**

1. Загальні відомості про навчальну дисципліну

Предметом вивчення навчальної дисципліни є:

- поняття, предмет та метод сучасної психології в Україні та його джерела;
- поняття, ознаки, основні положення теорії психології в Україні;
- поняття, етапи та основні напрямки новітньої методології психології в Україні;
- поняття, ознаки та основні напрямки сучасної психології в Україні, глибинне розуміння змісту сутності особистості, свідомості та діяльності;
- основні напрями методологічних засад організації наукового дослідження в психології;
- сучасні психологічні теорії психосоціального підходу в Україні;
- зміст постнекласичної психології у контексті її категорій та феноменології розвитку;
- сутність плюралістичної методології постмодернізму у вітчизняній психології.

Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Сучасний стан та перспективи розвитку психології в Україні» є набуття знань, умінь і навичок, пов'язаних із розвитком психології в сучасних умовах.

Завдання вивчення дисципліни полягають у створенні умов для засвоєння здобувачами вищої освіти: знань що теоретичних концепцій та методологічних підходів сучасної психології; вивчення історичних передумов методології психології в Україні та впливу сучасних концептів на теоретичні засади усіх галузей психології та міжгалузеві зв'язки, а також прикладні сфери застосування психології у різних сферах людської життєдіяльності.

Перереквізити, постреквізити «Сучасні теоретичні концепції та методологічні підходи в психології», «Актуальні проблеми психології права», «Психологія екстремальних ситуацій».

Перелік компетентностей відповідно до освітньої програми певного ступеня вищої освіти

Інтегральна компетентність

Здатність до вирішення комплексних проблем в галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності у сфері психології, що передбачає глибоке переосмислення наявних та отримання нових цілісних знань та/або професійної практики.

Загальні компетентності

ЗК 1 Здатність до розуміння широкого кола філософських питань, системних зв'язків між явищами і процесами; абстрактного, критичного мислення; використання набутого особистісно-професійного досвіду для вирішення наукових та фахових завдань; аналізу психологічних явищ на рівні філософської методології.

ЗК 5 Здатність до науково-дослідної та науково-педагогічної діяльності з використанням новітніх інформаційних технологій.

Фахові компетентності

ФК 1 Здатність аналізувати та зіставляти інформацію, отриману з різних джерел, в тому числі іншомовних, та суміжних з психологією галузей знань, з позицій різних наукових підходів.

ФК 2 Здатність ідентифікувати та вирішувати актуальні психологічні проблеми, визначати та прогнозувати чинники функціонування й розвитку особистості, груп і організацій у зв'язку з правовим регулюванням їхньої поведінки та діяльності.

ФК 4 Здатність застосовувати методи математичної статистики для обробки та аналізу отриманих експериментальних даних з використанням спеціальних обчислювальних програм.

ФК 7 Здатність до професійної адаптації на новітніх інформаційних платформах; здатність ініціювати та брати на себе відповідальність в інноваційних комплексних проєктах місцевого (регіонального) та/або державного рівнів.

ФК 8 Здатність до прогнозування перспективних тенденцій розвитку юридичної психології.

ФК 9 Здатність саморозвиватися і самовдосконалюватися протягом життя, оцінювати рівень власної фахової компетентності та підвищувати професійну кваліфікацію та професійну мобільність.

ФК 10. Здатність самостійно аналізувати проєкти правових документів, визначати правові передумови опрацювання психологічних проблем і практичних ситуацій. Здатність брати участь у міждисциплінарних практичних правових заходах, у фахових дискусіях із психологічних проблем окремих галузей права, законотворчості, правозастосування.

ФК 11. Здатність до проведення психологічних досліджень щодо розширення можливостей психологічного супроводу працівників Національної поліції України, які виконують завдання в особливих умовах діяльності. Здатність до підтримання фізичного та психічного здоров'я; формування стресостійкості та навичок саморегуляції власних психологічних станів у процесі виконання різних видів професійної діяльності.

Програмні результати навчання

ПРН 2. Виокремлювати, систематизувати та вирішувати актуальні проблеми орієнтовно до практичних запитів суспільства, з метою забезпечення соціально-психологічного та правового захисту громадян України. Здійснювати кваліфікований, науково обґрунтований психологічний супровід професійної діяльності у сфері правових відносин. Володіти методами комплексного психодіагностичного дослідження в системі визначення професійної придатності.

ПРН 3. Вміти проводити дослідження у правничому полі психології, з урахуванням специфіки міждисциплінарного дослідження. Обґрунтовувати та розробляти моделі емпіричного дослідження психологічних явищ,

кваліфіковано його проводити, інтерпретувати результати наукового дослідження за різними схемами пояснення; узагальнювати отримані результати на основі виявлення об'єктів і умов дійсності, на які можна поширити результати наукового дослідження.

ПРН 4. Уміти критично й системно оцінювати результати науково-дослідної роботи, визначати перспективи подальших наукових досліджень.

ПРН 5. Уміти створювати та впроваджувати інноваційно-дослідницькі проекти у різних сферах суспільного життя, в тому числі в науково-педагогічній діяльності.

ПРН 7. Працювати над власним розвитком та вдосконаленням, визначати свої професійні можливості та виявляти прагнення до підвищення професійної кваліфікації та професійної мобільності, розвивати міждисциплінарну позицію в психологічному світогляді.

ПРН 8. Уміти надавати допомогу органам управління у розробці та реалізації державної політики на основі вивчення стану масової свідомості, прогнозування та активного впливу на соціально-психологічні процеси в суспільстві.

Знання, уміння, навички

Після закінчення вивчення навчальної дисципліни здобувачі повинні:

знати:

- теоретичні і методологічні концепти провідних вітчизняних та зарубіжних вчених, основні наукові школи та фундаментальні психологічні праці;
- перспективні напрями розвитку загальної психології в Україні;
- особливості становлення та сучасний стан розвитку соціальної психології в Україні;
- пріоритетні напрями розвитку юридичної психології в Україні;
- перспективи розвитку практичної психології в Україні;
- зміст та технології наукових методів дослідження з метою підвищення рівня професійної психологічної майстерності;

уміти:

- визначати теоретико-методологічну коректність пропонованих науковцями підходів та технологій;
- здійснювати психологічний аналіз перспективних напрямів розвитку різних напрямів психології;
- використовувати можливості системного соціального і психокорекційного впливу на зміну параметрів психіки і поведінки особистості;
- використовувати психодіагностичні і психокорекційні методи роботи з особистістю, аналізувати та творчо реалізувати заходи по розв'язанню психологічних проблем особистості, формулювати соціально- та індивідуально-орієнтовані рекомендації щодо їх вирішення.

2. Структура навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни			
	Денна форма здобуття освіти		Заочна форма здобуття освіти	
	д/б	ксф	д/б	ксф
Кількість кредитів ECTS - 3	Рік підготовки			
Кількість кредитів ECTS - 3	Семестр			
Загальна кількість годин - 90	Лекції			
	10			
	Семінари			
	20			
	Практичні			
	Самостійна робота			
	60			
	Вид контролю			
Екзамен				

3. Тематичний план

(надається з урахуванням форми здобуття вищої освіти, фінансування)

№ з/п	Назва тем	Нормативний обсяг годин	З них:				
			Усього годин з викладачем	З них:			Самостійна робота
				Лекцій	Семінарських занять	Практичних занять	
1	Теоретико-методологічні засади побудови і розвитку психологічної науки в Україні	18	6	2	4	-	12
2	Стан та перспективні напрями розвитку загальної	18	6	2	4	-	12

	психології в Україні						
3	Сучасний стан та перспективи розвитку соціальної психології в Україні	18	6	2	4	-	12
4	Сучасний стан та пріоритетні напрями розвитку юридичної психології в Україні	18	6	2	4	-	12
5	Сучасний стан та перспективи розвитку практичної психології в Україні	18	6	2	4	-	12
Усього годин		90	30	10	20	-	60
Підсумковий контроль:		Екзамен					

4. Плани навчальних занять за видами

Денна форма здобуття рівня вищої освіти

Тема 1. Теоретико-методологічні засади побудови і розвитку психологічної науки в Україні – 18 год.

План вивчення теми за видами занять

Лекція – 2 год.

1. Роль і місце психології в сучасному світі. Предмет та об'єкт психології. Основні форми прояву психіки. Офіційне оформлення наукової психології
2. Психологічне знання як базис становлення практичної психології.
3. Кризи у психології.
4. Теоретико-методологічні проблеми психології у роботах провідних дослідників.

Семінарське заняття – 4 год.

1. Роль і місце психології в сучасному світі. Предмет та об'єкт психології. Основні форми прояву психіки. Офіційне оформлення наукової психології
2. Психологічне знання як базис становлення практичної психології. Гуманітарна орієнтація психології.
3. Кризи в психології. Види проблем у психології. Причини виникнення редукціонізму.
4. Теоретико-методологічні проблеми в роботах Л. С. Виготського.
5. Історико-теоретичні проблеми в роботах С. Л. Рубінштейна.
6. Історико-психологічні дослідження М. Г. Ярошевського та А. В. Петровського.

Самостійна робота – 12 год.

Тема 2. Стан та перспективні напрямки розвитку загальної психології в Україні – 18 год.

План вивчення теми за видами занять

Лекція – 2 год.

1. Теоретико-методологічні засади загальної психології. Класифікація психічних явищ. Внесок українських науковців у розвиток загальної психології.

2. Походження та розвиток свідомості людини. Неусвідомлені психічні процеси.

3. Психічні пізнавальні процеси. Емоційно-вольова сфера людини.

4. Становлення та сутність особистості.

5. Основоположні принципи психологічної теорії діяльності. Психологічна характеристика повідних видів діяльності.

Семінарське заняття – 4 год.

1. Предмет загальної психології та її завдання. Етапи розвитку психології у зв'язку з трансформацією розуміння її предмету.

2. Уявлення про психіку в радянській та вітчизняних школах наукової психології. Класифікація психічних явищ.

3. Методологічні засади вивчення людини. Кількісна та якісна оцінка психічних явищ.

4. Походження і розвиток свідомості людини. Неусвідомлювані психічні процеси.

5. Психічні пізнавальні процеси. Індивідуальні особливості перебігу психічних пізнавальних процесів. Теоретичні проблеми походження мовлення.

6. Емоційна сфера людини. Розвиток емоцій та їх значення в житті людини. Вищі почуття. Воля як процес свідомої регуляції поведінки. Психічні стани та їх регуляція.

7. Становлення і сутність особистості. Рівні ієрархічної організації людини. Змістові компоненти особистості.

8. Основоположні принципи психологічної теорії діяльності. Психологічна характеристика провідних видів діяльності.

9. Внесок українських науковців в розвиток загальної психології (Костюк Г.С., Раєвський О.М., Максименко С.Д., Балл Г.О., Рибалка В.В., Татенко В.О. та ін.).

Самостійна робота – 12 год.

Тема 3. Сучасний стан та перспективи розвитку соціальної психології в Україні – 18 год.

План вивчення теми за видами занять

Лекція – 2 год.

1. Теоретико-методологічні засади соціальної психології. Внесок українських науковців у розвиток соціальної психології.
2. Проблема особистості у соціальній психології.
3. Соціально-психологічна характеристика спілкування.
4. Проблема малої групи у соціальній психології. Поняття та механізми групової динаміки.
5. Психологія великих соціальних груп.
6. Прикладна соціальна психологія.

Семинарське заняття – 4 год.

1. Визначення предмету соціальної психології: погляди Г. Андрєєвої, Б. Паригіна, В. М'ясищева. Сучасні погляди на предмет соціальної психології.
2. Коло проблем сучасної соціальної психології: особистість, спілкування, соціально-психологічні явища у мікрогрупах, соціально-психологічні явища у макрогрупах. Об'єкт вивчення соціальної психології.
3. Основні теоретичні парадигми сучасної західної та вітчизняної соціальної психології.
4. Проблема особистості в соціальній психології. Соціалізація особистості: поняття, інститути та механізми. Соціальні установки особистості. Ієрархічна структура соціальної установки за концепцією В. Ядова.
5. Соціально-психологічна характеристика спілкування. Характеристика комунікативної сторони спілкування. Перцептивна сторона спілкування, її характеристика. Спілкування як взаємодія (інтерактивна сторона спілкування). Соціально-психологічний конфлікт як особливий вид міжособистісної взаємодії.
6. Проблема малої групи в соціальній психології. Феноменологія малої групи. Структура малої групи. Конформізм та конформність.
7. Поняття та механізми групової динаміки. Моделі розвитку малої групи. Соціально-психологічний клімат у колективі. Лідерство і керівництво в малих групах. Проблема прийняття групового рішення.
8. Психологія великих соціальних груп. Психічний склад групи. Організовані великі групи: соціальні класи, масові рухи, партії. Психологія мас. Маса і натовп як види стихійних груп. Типи натовпів. Вплив натовпу на психіку особистості.
9. Прикладна соціальна психологія як соціальна діяльність. Предмет, структура та завдання прикладної соціальної психології. Напрями розвитку прикладної соціальної психології. Особливості надання індивідуальної соціально-психологічної допомоги.
10. Внесок українських науковців в розвиток соціальної психології (Макаренко А.С., Коломинський Н.Л., Орбан-Лембрик Л.Е., Казміренко В.П., Ануфрієва Н.М., Семиченко В.А., Титаренко Т.М.).

Самостійна робота – 12 год.

Тема 4. Сучасний стан та пріоритетні напрямки розвитку юридичної психології в Україні – 18 год.

План вивчення теми за видами занять

Лекція – 2 год.

1. Теоретико-методологічні засади юридичної психології. Періодизація розвитку юридичної психології. Перспективи розвитку юридичної психології в Україні.
2. Особистість як суб'єкт злочину. Група як елемент кримінального середовища.
3. Пенітенціарна психологія.
4. Психологічна структура юридичної діяльності.
5. Основні напрями та форми використання психологічних знань у слідчій діяльності.
6. Судово-психологічна експертиза.

Семинарське заняття – 4 год.

1. Теоретико-методологічні засади юридичної психології: об'єкт, предмет, методи, принципи, категорії та поняття. Структура та основні напрями юридичної психології.
2. Періодизація розвитку юридичної психології. Розвиток юридичної психології у 60-90 роки ХХ ст. (А.В. Дулов, В.Л. Васильєв, О.Р. Ратінов, О.М. Столяренко, В.О. Коновалова, М.В. Костицький та ін.). Особливості сучасного стану вітчизняної юридичної психології (В.Г. Андросюк, Л.І. Казміренко, О.І. Кудерміна, В.С. Медведєв, О.М. Цільмак та ін.). Перспективи розвитку юридичної психології в Україні в ХХІ ст.
3. Особистість як суб'єкт злочину. Психологічні характеристики особистості, які впливають на вчинення злочину. Психологічний портрет злочинної особистості насильницького та корисливого типу.
4. Група як елемент кримінального середовища, основні різновиди груп. Психологічна характеристика і особливості окремих різновидів злочинних груп.
5. Пенітенціарна психологія: предмет та завдання. Психологічні особливості особистості в умовах позбавлення її волі. Психологічні особливості мікросередовища засуджених.
6. Психологічна структура юридичної діяльності. Психологічна характеристика юридичної діяльності. Психологія особистості юриста.
7. Основні напрями і форми використання психологічних знань в слідчій діяльності. Вплив психологічних станів на ефективність діяльності слідчого. Вимоги слідчої діяльності до особистості.
8. Психологічні чинники ефективності огляду. Психологічні чинники ефективності пред'явлення для впізнання. Психологічні чинники

ефективності слідчого експерименту. Психологічні особливості проведення допиту. Психологічні чинники, що впливають на ефективність обшуку.

9. Судово-психологічна експертиза: об'єкт, методи, межі. Види судово-психологічної експертизи. експертизи. Комплексні судово-психологічні експертизи.

Самостійна робота – 12 год.

Тема 5. Сучасний стан та перспективи розвитку практичної психології в Україні – 18 год.

План вивчення теми за видами занять

Лекція – 2 год.

1. Практична психологія як галузь професійної діяльності. Внесок українських науковців у розвиток практичної психології.
2. Основні напрямки діяльності практичного психолога МВС України. Вимоги до практичного психолога як особистості та професіонала.
3. Проблема професійних деструкцій у розвитку психолога-практика.
4. Особливості професійної підготовки психолога.
5. Типи та рівні професійного самовизначення.
6. Основні сфери діяльності практичних психологів в Україні.

Семінарське заняття – 4 год.

1. Практична психологія як галузь професійної діяльності. Історія виникнення та основні етапи розвитку практичної психології.
2. Основні напрями діяльності практичного психолога МВС України. Психологічне забезпечення роботи з особовим складом.
3. Вимоги до практичного психолога як особистості і як професіонала. Основні складові моделі фахівця-психолога. Етапи формування індивідуального стилю професійної діяльності.
4. Проблема професійних деструкцій в розвитку психолога-практика. «Кризи розчарування» і основні етапи розвитку психолога-професіонала.
5. Особливості професійної підготовки психологів. Основні професійні вміння психолога. Психологічна готовність до професійної діяльності.
7. Типи і рівні професійного самовизначення як можливі орієнтири саморозвитку психолога. Ознаки професійного самовизначення.
8. Структура та основні розділи практичної психології. Основні напрями діяльності практичного психолога.
9. Основні сфери діяльності практичних психологів в Україні. Критерії ефективності діяльності практичного психолога.

10. Етичні принципи діяльності практичного психолога. Проблема загальнолюдських цінностей в роботі психолога. Основний етичний орієнтир психолога-практика.

11. Внесок українських науковців в розвиток практичної психології (Бондаренко О.Ф, Булах І.П., Дуткевич Т.В., Ільїна Т.Б., Панок В.Г., Чепелева Н.В., Яценко Т.С. та ін.).

Самостійна робота – 12 год.

5. Завдання для самостійної роботи

Вимоги до організації самостійної роботи здобувачів та структура навчальних завдань визначаються робочими програмами навчальних дисципліни.

Основними завданнями самостійної роботи здобувачів є підготовка і виконання поточних навчальних завдань, а також самостійне вивчення окремих питань дисципліни. Самостійна робота передбачає також підготовку відповідей на наступні запитання.

1. Сучасні парадигми зарубіжної наукової психології.
2. Сучасні парадигми вітчизняної наукової психології.
3. Відмінності сучасних концептуальних засад психології від традиційних.
4. Природничий та гуманітарний статус психологічного знання.
5. Проблема обумовленості психічних явищ.
6. Світоглядно-методологічні засади основних психологічних концепцій особистості.
7. Сучасний стан проблеми особистості у вітчизняній психологічній науці.
8. Прикладна соціальна психологія у сфері економіки і виробництва.
9. Прикладна соціальна психологія у сфері політики.
10. Прикладна соціальна психологія і управління.
12. Прикладна соціальна психологія у сфері освіти і науки.
13. Прикладна соціальна психологія і охорона здоров'я.
14. Пріоритетні напрями наукового забезпечення потреб практичної психології в Україні.
15. Особливості підготовки практичних психологів до сучасних умов діяльності.
16. Основні заходи, що повинні здійснюватися практичним психологом при здійсненні супроводження адаптації новопризначених працівників.

6. Індивідуальні завдання

Не передбачені.

7. Методи навчання

Словесні

Розповідь-пояснення використовується під час навчання здобувачів на протязі лекції. За метою виділяються такі види розповіді: розповідь-вступ, розповідь-повість, розповідь-висновок. Ефективність зазначеного методу залежить головним чином від уміння викладача розповідати, дохідливості та доступності інформації, від поєднання його з іншими методами навчання.

Бесіда – це діалог між викладачем та здобувачем, який дає можливість за допомогою цілеспрямованих і вміло сформульованих питань спрямувати здобувачів на активізацію отриманих знань. Саме з допомогою їх викладач активізує діяльність здобувачів, ставлячи їм запитання для розмірковування, розв'язання проблемної ситуації.

Лекція служить для пояснення теми; її типовими ознаками є тривалість запису плану та рекомендованої літератури, введення та характеристика нових понять, розкриття та деталізація матеріалу, завершальні висновки викладача, відповіді на запитання.

Наочні методи

Ілюстрація – допоміжний метод при словесному методі, її значення полягає в яскравішому викладенні та показі власної думки.

Демонстрація характеризується рухомістю засобу демонстрування, наприклад, демонстрація навчальних фільмів.

Практичні методи: розв'язок задач, виконання практичних робіт. Ці методи не несуть нової навчально-пізнавальної інформації, а служать лише для закріплення, формування практичних умінь при застосуванні раніше набутих знань.

Навчальна робота під керівництвом викладача – самостійна робота. До неї належать написання рефератів, самостійні письмові роботи, контрольні роботи, вирішування тестів.

8. Форми та методи контролю, критерії оцінювання результатів навчання

Розподіл балів, що присвоюються здобувачеві

Аудиторна робота (поточне накопичування балів)	Підсумковий контроль	Підсумкова кількість балів
<i>Max 60%</i>	<i>Max 40%</i>	<i>Max 100%</i>
$\frac{T1 + T2 + T3 + \dots + T5}{5} \times 12$	Екзамен	
60	40	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення

90-100	відмінно	A	відмінне виконання
85-89	добре	B	вище середнього рівня
75-84		C	загалом хороша робота
66-74	задовільно	D	непогано
60-65		E	виконання відповідає мінімальним критеріям
35-59	незадовільно	Fx	необхідне перескладання
1-34		F	необхідне повторне вивчення курсу

9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає дисципліна та з урахуванням дистанцій

Інтерактивні, мультимедійні проектори, комп'ютери планшети, інтерактивні дошки, методичне забезпечення та ін.

10. Перелік питань/завдань для підсумкового контролю з навчальної дисципліни

1. Теоретико-методологічні засади побудови і розвитку психологічної науки в Україні
2. Психологія як наука про душу (Платон, Аристотель, Р. Гокленіус, Х. Вольф). Етапи розвитку донаукової психології.
3. Роль і місце психології в сучасному світі. Зв'язок донаукової та наукової психології. Відмінності між науковою психологією і життєвою (побутовою) психологією.
4. Предмет та об'єкт психології.
5. Основні форми прояву психіки.
6. Психологічне знання як базис становлення практичної психології. Гуманітарна орієнтація психології.
7. Кризи в психології: витоки, симптоми та наслідки.
8. Види проблем у психології. Причини виникнення редукціонізму.
9. Прояви дисоціації в сучасній психології.
10. Теоретико-методологічні проблеми в роботах Л. С. Виготського.
11. Історико-теоретичні проблеми в роботах С. Л. Рубінштейна.
12. Історико-психологічні дослідження М. Г. Ярошевського та А. В. Петровського.
13. Предмет загальної психології та її завдання. Етапи розвитку психології у зв'язку з трансформацією розуміння її предмету.
14. Уявлення про психіку в радянській та вітчизняних школах наукової психології. Основні функції психіки.
15. Класифікація психічних явищ: психічні процеси, психічні стани, психічні властивості особистості.
16. Методологічні засади вивчення людини. Основні методи психологічних досліджень.

17. Кількісна та якісна оцінка психічних явищ. Надійність і валідність психологічних методів.
18. Походження і розвиток свідомості людини. Культурно-історична концепція розвитку психіки людини.
19. Неусвідомлювані психічні процеси.
20. Психічні пізнавальні процеси: відчуття і сприймання, пам'ять, уявлення, мислення, уява, увага.
21. Індивідуальні особливості перебігу психічних пізнавальних процесів.
22. Мова та мовлення. Теоретичні проблеми походження мовлення.
23. Емоційна сфера людини. Розвиток емоцій та їх значення в житті людини.
24. Роль другої сигнальної системи в формуванні емоцій. Вищі почуття.
25. Воля як процес свідомої регуляції поведінки.
26. Психічні стани та їх регуляція
27. Становлення і сутність особистості. Рівні ієрархічної організації людини. Структура особистості.
28. Класифікація та сутність основних теорій особистості.
29. Змістові компоненти особистості (темперамент, характер, здібності, спрямованість).
30. Основоположні принципи психологічної теорії діяльності. Психологічна характеристика провідних видів діяльності.
31. Внесок українських науковців в розвиток загальної психології (Костюк Г.С., Раєвський О.М., Максименко С.Д., Балл Г.О., Рибалка В.В., Татенко В.О. та ін.).
32. Визначення предмету соціальної психології: погляди Г. Андрєєвої, Б. Паригіна, В. М'ясищева. Сучасні погляди на предмет соціальної психології.
33. Коло проблем сучасної соціальної психології: особистість, спілкування, соціально-психологічні явища у мікрогрупах, соціально-психологічні явища у макрогрупах. Об'єкт вивчення соціальної психології.
34. Характеристика теоретичних та прикладних завдань соціальної психології.
35. Принципи і методи соціальної психології.
36. Основні теоретичні парадигми сучасної західної та вітчизняної соціальної психології.
37. Проблема особистості в соціальній психології. Соціально-психологічна структура особистості.
38. Соціалізація особистості: поняття, інститути та механізми.
39. Соціальні установки особистості. Ієрархічна структура соціальної установки за концепцією В. Ядова.
40. Соціально-психологічна характеристика особистості з девіантною поведінкою.

41. Соціально-психологічна характеристика спілкування. Форми та види спілкування, засоби спілкування, форми та стилі спілкування.
42. Функції спілкування та його структура.
43. Характеристика комунікативної сторони спілкування. Перцептивна сторона спілкування, її характеристика. Спілкування як взаємодія (інтерактивна сторона спілкування).
44. Соціально-психологічний конфлікт як особливий вид міжособистісної взаємодії.
45. Проблема малої групи в соціальній психології. Еволюція поняття «група», основні концепції, що визначають розвиток групової психології.
46. Класифікація малих груп. Феноменологія малої групи. Структура малої групи.
47. Конформізм та конформність. Типи та рівні конформної поведінки.
48. Поняття та механізми групової динаміки.
49. Групові процеси, групові стани, групові ефекти, рівні розвитку групи. Моделі розвитку малої групи. Соціально-психологічний клімат у колективі.
50. Лідерство і керівництво в малих групах. Основні психологічні концепції лідерства. Типологія лідерства.
51. Проблема прийняття групового рішення.
52. Психологія великих соціальних груп. Загальні ознаки та структура великих соціальних груп.
53. Психічний склад групи.
54. Організовані великі групи: соціальні класи, масові рухи, партії. Психологія мас.
55. Маса і натовп як види стихійних груп.
56. Чинники, що детермінують виникнення масової стихійної поведінки. Типи натовпів. Вплив натовпу на психіку особистості.
57. Прикладна соціальна психологія як соціальна діяльність. Предмет, структура та завдання прикладної соціальної психології.
58. Особливості надання індивідуальної соціально-психологічної допомоги.
59. Внесок українських науковців в розвиток соціальної психології (Макаренко А.С., Коломинський Н.Л., Орбан-Лембрик Л.Е., Казміренко В.П., Ануфрієва Н.М., Семиченко В.А., Титаренко Т.М.).
60. Теоретико-методологічні засади юридичної психології: об'єкт, предмет, методи, принципи, категорії та поняття.
61. Структура та основні напрями юридичної психології.
62. Періодизація розвитку юридичної психології. Розвиток юридичної психології у 60-90 роки ХХ ст. (А.В. Дулов, В.Л. Васильєв, О.Р. Ратінов, О.М. Столяренко, В.О. Коновалова, М.В. Костицький та ін.).
63. Особливості сучасного стану вітчизняної юридичної психології (В.Г. Андросюк, Л.І. Казміренко, О.І. Кудерміна, В.С. Медведєв, О.М.

Цільмак та ін.). Перспективи розвитку юридичної психології в Україні в ХХІ ст.

64. Особистість як суб'єкт злочину. Психологічні характеристики особистості, які впливають на вчинення злочину.

65. Категорії «особистість, яка вчинила злочин» та «злочинна особистість (особистість злочинця)». Психологічний портрет злочинної особистості насильницького та корисливого типу.

66. Група як елемент кримінального середовища, основні різновиди груп. Кримінально-психологічна типологія груп, що вчиняють злочини.

67. Психологічна характеристика і особливості окремих різновидів злочинних груп.

68. Пенітенціарна психологія: предмет та завдання.

69. Психологічні особливості особистості в умовах позбавлення її волі. Психологічна характеристика особистості засуджених.

70. Психологічні особливості мікросередовища засуджених.

71. Психологічна структура юридичної діяльності.

72. Психологічна характеристика юридичної діяльності.

73. Психологія особистості юриста. Специфіка пізнавальної діяльності юриста. Особливості професійної комунікації та основні елементи комунікативної діяльності.

74. Основні напрями і форми використання психологічних знань в слідчій діяльності.

75. Види та типи задач, що вирішують слідчі при розслідуванні злочинів. Вплив психологічних станів на ефективність діяльності слідчого. Вимоги слідчої діяльності до особистості.

76. Психологічні чинники ефективності огляду. Психологічні чинники ефективності пред'явлення для впізнання. Психологічні чинники ефективності слідчого експерименту. Психологічні особливості проведення допиту. Психологічні чинники, що впливають на ефективність обшуку.

77. Судово-психологічна експертиза: об'єкт, методи, межі. Сфери компетенції судово-психологічної експертизи. Види судово-психологічної експертизи. Комплексні судово-психологічні експертизи.

78. Практична психологія як галузь професійної діяльності. Історія виникнення та основні етапи розвитку практичної психології.

79. Предмет та основні напрями практичної психології. Принципи і методи практичної психології.

80. Основні напрями діяльності практичного психолога МВС України. Психологічне забезпечення роботи з особовим складом.

81. Вимоги до практичного психолога як особистості і як професіонала. Основні складові моделі фахівця-психолога. Протипоказання.

82. Поняття «індивідуальний стиль діяльності» психолога. Етапи формування індивідуального стилю професійної діяльності.

83. Проблема професійних деструкцій в розвитку психолога-практика. Тенденції розвитку професійних деструкцій. «Кризи розчарування» і основні етапи розвитку психолога-професіонала.

84. Особливості професійної підготовки психологів. Основні професійні вміння психолога. Професійні навички.

85. Психологічна готовність до професійної діяльності. Складові професійної придатності психолога. Проблема дилетантизму в психології.

86. Типи і рівні професійного самовизначення як можливі орієнтири саморозвитку психолога. Ознаки професійного самовизначення.

87. Структура та основні розділи практичної психології. Основні напрями діяльності практичного психолога.

88. Основні сфери діяльності практичних психологів в Україні. Критерії ефективності діяльності практичного психолога.

89. Етичні принципи діяльності практичного психолога. Проблема загальнолюдських цінностей в роботі психолога. Основний етичний орієнтир психолога-практика.

90. Внесок українських науковців в розвиток практичної психології (Бондаренко О.Ф., Булах І.П., Дуткевич Т.В., Ільїна Т.Б., Панок В.Г., Чепелева Н.В., Яценко Т.С. та ін.).

11.Рекомендовані джерела інформації

Основна література

1. Юридична психологія: підручник / Александров Д. О., Андросюк В. Г., Казміренко Л. І. та ін.: заг. ред. Л. І. Казміренко, Є. М. Моїсеєва. – Вид. 2-є, доопр. та доп. К.: КНТ, 2008. 352 с.

2. Казміренко Л., Кудерміна О., Мойсеєва О. Психологія: навч. посібник. К., 2015. Режим доступу: http://www.naiu.kiev.ua/files/kafedru/up/pidrych_psuxologiya.pdf

3. Психологія слідчої діяльності: навч. посіб. / [В.Г. Андросюк, О.М. Корнєв, О.І. Кудерміна та ін.]; за заг. ред. Л.І. Казміренко. – К.: Правова єдність, 2009. – 200 с.

4. Основи соціально-психологічного тренінгу: наук.-практ. реком. / За заг. ред. Л.І. Казміренко. – Івано-Франківськ: Симфонія–форте, 2011. – 136 с.

5. Рубинштейн С.Л. Проблемы общей психологии / С.Л. Рубинштейн. – М. : Педагогика, 1976. – 416 с.

6. Рибалка В.В. Теорії особистості у вітчизняній психології та педагогіці / В.В. Рибалка. – Одеса : Букаєв В.В., 2009. – 575 с.

7. Юридична психологія: Альбом схем з коментарями / [Д.О. Александров, В.Г. Андросюк, Л.І. Казміренко та ін.]; за заг. ред. Л.І. Казміренко, Є.М. Моїсеєва. – Вид. 3-є, доопр. і доп. – К.: КНТ, 2008. – 152 с.

8. Юридична психологія: Словник / [Д.О. Александров, В.Г. Андросюк, Л.І. Казміренко та ін.]; заг. ред. Л.І. Казміренко, Є.М. Моїсеєва. – Вид. 2-є, доопр. і доп. – К.: КНТ, 2008. – 224 с.

9. Юридична психологія: практикум / За заг. ред. Л.І. Казміренко. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2010. – 190 с.

10. Юридична психологія: хрестоматія / укл. Казміренко Л., Кудерміна О. К., НАВС, 2017 427 с. Режим доступу: <http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/handle/123456789/4471>

Додаткова література

11. Александров Д.О., Андросюк В.Г., Казміренко Л.І. Формування психологічної готовності працівників ОВС до дій в екстремальних ситуаціях: наук.-практ. посібн. К.-Чернівці: Чернівецький нац.ун-т, 2013. 96 с.

12. Асмолов А.Г. Личность как предмет психологического исследования. М., 2004. 286 с.

13. Асмолов А.Г. По ту сторону сознания: Методологические проблемы неклассической психологии. М.: Смысл, 2012. 480 с.

14. Беседин А.Н., Липатов И.И., Тимченко А.В., Шапарь В.Б. Книга практического психолога // в 2-х частях. Харьков, 1996. 342 с.

15. Бондаренко А.Ф. Психологическая помощь: теория и практика. К., 2007. 186 с.

16. Василюк Ф.Е. Методологический анализ в психологии. М.: Изд-во Смысл; Эксмо, 2008. 240 с.

17. Васківська С.В. Основи психологічного консультування: Навчальний посібник. К.: Четверта хвиля, 2004. – 124 с.

18. Гусельцева М.С. Культурно-историческая психология: от классической – к постнеклассической картине мира // Вопросы психологии. 2003. № 1. С. 99-115.

19. Зеер Э.Ф. Психология профессионального образования. М., Воронеж, 2003. 480 с.

20. Каменская, Е. Н. Психология развития и возрастная психология: конспект лекций; изд. 3-е, перераб. и доп. Ростов н/Д: Феникс, 2008. 251 с.

21. Когнитивная психология: изд. 6-е. СПб.: Питер, 2006. 589 с.

22. Костицький М. Філософські та психологічні проблеми юриспруденції: Вибр. наук. пр. Кн. 1. Чернівці: Рута, 2009. 580 с.

23. Костюк Г.С. Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості / за ред. Л.М. Проколієнко. К.: Рад.шк., 1989. 456 с.

24. Крайг Г. Психология развития. СПб.: Питер, 2000. 992 с.

25. Курпатов А., Алехин А. Философия психологии. Новая методология. М.: Олма Медиа Групп, 2012. 448 с.

26. Максименко С.Д. Розвиток психіки в онтогенезі: [2т.]. – Т.1: Теоретико-методологічні проблеми генетичної психології. К.: Форум, 2002. 319 с.

27. Малкина-Пых И.Г. Справочник практического психолога. М., 2005. 204 с.

28. Мастерство психологического консультирования / под ред. А.А. Бадхена, А.М. Родиной. СПб.: Речь, 2006. 168 с.

29. Миллер С. Психология развития: методы исследования. СПб: Питер, 2002. 78 с.
30. Пенроуз Р. Тени разума: в поисках науки о сознании. М.–Ижевск: Институт компьютерных исследований, 2005. 688 с.
31. Принцип развития в психологии / Под ред. Л.И. Анцыферовой. М.: Наука, 1978. 358 с.
32. Прист С. Теории сознания: пер. с англ. и пред. А.Ф. Грязнова. М.: Наука, 2000.
33. Психология критического мышления. СПб.: Питер, 2000. 512 с.
34. Психология: комплексный подход / под ред. М. Айзенка. Минск: Новое знание, 2002. 832 с.
35. Рибалка В.В. Методологічні питання наукової психології (Досвід особистісно центрованої систематизації категоріально–поняттєвого апарату): Навч.–метод. посіб. К.: Ніка–Центр, 2003. 204 с.
36. Робинсон Д.Н. Интеллектуальная история психологии: пер. с англ. М.: Гардарики, 2005.
37. Розум С.И. Психология социализации и социальной адаптации человека. СПб.: Речь, 2006. 365 с.
38. Роменець В.А. Історія психології ХІХ – початок ХХ ст. К.: Либідь, 2007.
39. Рубинштейн С.Л. Бытие и сознание. Человек и мир. СПб.: Питер, 2003. 512 с.
40. Титаренко Т.М. Кризове психологічне консультування. К.: Главник, 2004. 96 с.
41. Тімченко О.В. Синдром посттравматичних стресових порушень: концептуалізація, діагностика, корекція і прогнозування. Харків, 2000. 268 с.
42. Фромм Э. Бегство от свободы: Человек для себя. Минск: Харвест, 2008. 447 с.
43. Хухлаева О.В. Основы психологического консультирования и психологической коррекции: учебное пособие. М.: Академия, 2001. 268 с.
44. Хухлаева О. В. Психология развития: молодость, зрелость, старость: учебное пособие для студентов высших учебных заведений. МлАкадемия, 2002. 112 с.
45. Хьелл Л., Зиглер Д. Теории личности. СПб.: Питер Пресс, 2006. 607 с.
46. Юридична енциклопедія / ред. Ю.С. Шемшученко; НАН України; Інститут держави і права ім. В.М. Корецького. Т. 4: Н–П. К.: Українська енциклопедія, 1998. 720 с.

Інформаційні ресурси

1. <http://www.koob.ru/>.
2. <http://psylib.myword.ru/index.php?automodule=downloads>.
3. <http://www.psynavigator.ru/books.php>.
4. <http://psychology.net.ru/shop/>.
5. <http://www.jourclub.ru/6/>.
6. <http://www.nbuu.gov.ua/>.

Підпис автора РПНД
